

СУБ'ЄКТ ПРАВОПОРУШЕННЯ В КОНКУРЕНТНОМУ ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Скундзя Максим Михайлович

*аспірант кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного університету
м. Київ, Україна*

Конкурентне право Європейського Союзу складається з актів первинного (установчі договори) та вторинного права (регламенти, директиви та інші акти інституцій Європейського Союзу), які разом становлять основу правового регулювання Європейського Союзу. Важливим аспектом, який потребує дослідження з метою імплементації в законодавство України (в контексті Євроінтеграції та гармонізації законодавства України до *Acquis Communautaire*) є питання визначення суб'єкта правопорушення в сфері недобросовісної конкуренції. Конкурентне право Європейського Союзу в частині визначення суб'єкта правопорушення для кваліфікації порушення правил конкуренції дещо відрізняється від імplementованих в українське законодавство підходів. Серед особливостей підходу парового регулювання ЄС щодо визначення суб'єкта правопорушення в сфері недобросовісної конкуренції можна виділити наступні аспекти:

1. Суб'єкт правопорушення не є тотожним суб'єкту господарювання.

Суб'єкт правопорушення є ширшою категорією, яка може включати в себе як суб'єктів господарювання (підприємства) так і інших суб'єктів. Ст. 2 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» передбачає поширення дії цього закону на правовідносини, що виникають між суб'єктами господарювання. Таким чином з суб'єктного складу правопорушення в сфері недобросовісної конкуренції виключені інші особи. В розумінні права ЄС до поняття «підприємства» у системі конкурентного права належать компанії, публічні підприємства, товариства, торгові асоціації, сільськогосподарські кооперативи, окремі торговці та представники вільних професій [3, с. 56]. Це підтверджується судовою практикою Суду ЄС в низці справ. Отже, право ЄС охоплює більш широкий суб'єктний склад, що передбачає можливість притягнення до відповідальності за правопорушення практично всіх учасників ринку.

2. Суб'єкт правопорушення може належати до більш складної групи суб'єктів, що скрадатиметься з рядку пов'язаних суб'єктів.

В ЄС широко розповсюдженою є практика застосування принципу єдиного підприємства (єдиного суб'єкта господарювання) у випадку, якщо декілька окремих, проте залежних суб'єктів господарювання об'єднані в єдину структуру, а їх поведінка та дії на ринку чітко вказують на залежність таких суб'єктів. Ці випадки найбільше притаманні для великих підприємств, які мають дочірні та інші пов'язані з ними структури. Хоча формально, кожна юридична особа в структурі власності компанії наділена власною правосуб'єктністю, вважається, що така юридична особа може бути залежною від материнської компанії в частині прийняття рішень, вчинення певних дій чи бездіяльності. Тому, принцип єдиного підприємства передбачає необхідність розглядати суб'єктом правовідносин не окремо визначену юридичну особу, а групу осіб, які формально можуть залежати від інших фізичних чи юридичних осіб та неформально вважатись чи позиціонувати себе на ринку як єдине підприємство. Оскільки для кваліфікації правопорушення, визначення суб'єкта правопорушення є важливим елементом, застосування підходу єдиного суб'єкта господарювання може впливати як на кваліфікацію так і на розмір та обсяг застосовуваних санкцій [2, с. 104].

3. Суб'єктом правопорушення може бути фізична особа, без спеціального статусу підприємця чи аналогічного статусу.

Як вже зазначалось, суб'єктом правопорушення може бути також фізична особа, яка може вчиняти антиконкурентну дію на товарному чи географічному ринку. Визначення суб'єктом правопорушення фізичної особи прямо не передбачено актами права ЄС, однак цей підхід сформований судовою практикою і широко застосовується для конкурентних правовідносин у професійних чи інших сферах, в яких учасниками є безпосередньо фізичні особи.

Вищевказані особливості визначення суб'єкта правопорушення в сфері недобросовісної конкуренції в межах правового регулювання ЄС охоплюють значно ширше коло учасників конкурентних правовідносин, що дозволяє компетентним органам ЄС та національним компетентним органам ефективніше протидіяти проявам недобросовісної конкуренції. Крім цього, визначення суб'єкта правопорушення є важливим елементом кваліфікації правопорушення, визначення правопорушників та застосування адекватних, пропорційних завданій шкоді штрафних санкцій

На сьогоднішній день в законодавстві України у сфері захисту конкуренції та протидії недобросовісній конкуренції, на нашу думку існує проблем визначення суб'єкта правопорушення, яка полягає у: по-перше досить вузькому колі осіб, що обмежується суб'єктами господарювання, по-друге у відносній відсутності ефективних механізмів та законодавчих норм щодо визначення групи суб'єктів (з точки

зору принципу єдиного підприємства), що дозволяє материнським компаніям уникати відповідальності за правопорушення.

З огляду на вищезазначене, вважаємо необхідним внесення змін до законодавства України та використання практики Європейського Союзу щодо визначення суб'єкта правопорушення з метою посилення ефективності кваліфікації правопорушень в сфері захисту від недобросовісної конкуренції.

Література:

1. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Шкляр С. В. Визначення групи суб'єктів господарювання при правозастосуванні норм конкурентного права. *Право України*. 2021. № 11. С. 103–114. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/681ccd6e-9b5c-42dc-a9b9-c51548d80f33/content>

3. Смирнова К.В. Основи права конкуренції Європейського Союзу та «європеїзація» конкурентного права України : навч. посіб. ВПЦ «Київський університет», 2021. 223 с

4. Швидка Т.І. Боротьба з виявами недобросовісної конкуренції: проблеми законодавчого регулювання в Україні. *Право та державне управління*. Вип. № 1 2021. С. 52–58. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2021/1_2021.pdf#page=52

5. Guidelines on the applicability of Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union to horizontal co-operation agreements (2023/C 259/01). European Commission. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023XC0721\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023XC0721(01))